

Goede voornemens

Terwijl u en ik onze laarzen aantrokken om na twee dagen zitten en eten eindelijk een frisse neus te halen, was de rechterlijke macht alweer hard aan het werk.

Op derde kerstdag oordeelde de rechter: "De lucht is vies, maar de Nederlandse staat doet genoeg om ons zorgeloos te laten ademen." Waar gaat dit over?

Schone buitenlucht bevat ongezien verontreinigingen

Een frisse neus halen. Heerlijk, maar lang niet overal in Nederland even gezond. Dat wat wij zien als schone buitenlucht bevat ongezien verontreinigingen, waaronder fijnstof en stikstofoxiden (NO_x). Fijnstof bestaat uit kleine deeltjes die tot diep in de longen doordringen. Het komt vrij door industrie en verkeer, maar ook door natuurlijke bronnen als het strand en de Sahara. Stikstofoxiden zijn gasvormig en worden voornamelijk uitgestoten door dieselmotoren. Uw en mijn auto, vrachtwagens, schepen en vliegtuigen, bijvoorbeeld.

5% van ziektelast Nederland door luchtverontreiniging

Zowel fijnstofdeeltjes als NO_x kunnen gezondheidsklachten veroorzaken. Het soort en type varieert, maar de belangrijkste zijn luchtwegklachten, zoals COPD en astma. Bollebozen bij het RIVM en TNO becijferden dat 5% van de ziektelast in Nederland veroorzaakt wordt door luchtverontreiniging. Dat is 5% van alle ellende die ziekten met zich meebrengen: korter leven en rotter leven door lichamelijke, geestelijke en sociale beperkingen.

5% van de ziektelast in Nederland wordt veroorzaakt door luchtverontreiniging

Wat heeft de Nederlandse staat hiermee te maken?

Maar wat heeft de Nederlandse staat hiermee te maken? Nou, de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) heeft normen vastgesteld. De concentratie fijnstof en NO_x zou onder deze normen moeten liggen, zodat niet al te veel mensen ziek worden door het inademen van lucht.

De overheid vindt dit belangrijk en heeft in 2000 beloofd dat zij de hoeveelheid fijnstof en NO_x in de lucht zal terugdringen. Niet onder de normen van de WHO, maar onder de wettelijke richtwaarden die we in Europa hebben vastgelegd. Een deel van de richtwaarden zou in 2011 worden bereikt en een deel in 2015.

> **BEKIJK de luchtkwaliteitsnormen en grenswaarden die gelden in Nederland**

Goede voornemens formuleren – en niet halen

De Nederlandse staat heeft dus goede voornemens geformuleerd en deze niet gehaald. En erger; zij geeft aan dat dit voor 2020 zeker niet gaat lukken. Om het even naar mijn eigen belevingswereld te halen, hieronder een vergelijking.

Mijn voornemen is om 5 kilo af te vallen (richtwaarde). Een mooi streven, hoewel 10 kilo uit gezondheidsoogpunt beter zou zijn (WHO-normen). Dit voornemen heb ik 17 jaar geleden (2000) uitgesproken en vastgelegd. Ik wilde dit uiterlijk in 2015 halen, maar dat is niet gelukt. En met mijn huidige afvalmethodes gaat dat voorlopig ook niet lukken.

Niet halen voornemens overheid heeft gevolgen

Het niet halen van goede voornemens is vervelend. In mijn geval heb ik vooral mijzelf ermee als ik niet het beoogde aantal kilo's kwijtraak. Het niet halen van voornemens van de overheid heeft daarentegen gevolgen voor u en mij. Maar vooral voor onze bejaarde ouders en onze jonge kinderen. Dat zijn de mensen die het eerst te lijden hebben van luchtverontreiniging.

Als ik mijn goede voornemens niet haal, word ik daarop aangesproken door mijn moeder: "Tamaar, let je even op?" Of non-verbaal, door mijn spijkerbroek die niet meer dicht wil. Maar wie spreekt de Nederlandse staat aan op het verzaken van zijn verplichtingen?

De kiezers natuurlijk. Oké, maar die letten op meer zaken en bovendien is lang niet iedereen zich bewust van de ernst van de situatie. En een groep van 169 longartsen en het Longfonds. Zij stuurden begin december 2017 een brandbrief aan de overheid waarin zij aandrongen op meer maatregelen om luchtverontreiniging tegen te gaan. Hun woordvoerder zei: "De schade aan de longen en het hart van vuile lucht is echt enorm. Met name onder niet-rokende vrouwen zien we bijvoorbeeld een bepaald type longkanker opkomen dat er twintig tot dertig jaar geleden niet was." Ook Milieudefensie spreekt de overheid aan op het niet nakomen van afspraken. Via de rechter.

Onder niet-rokende vrouwen komt een bepaald type longkanker op dat

er 20-30 jaar geleden niet was

Kort geding Milieudefensie – overheid: de rechter spreekt

In een kort geding eiste Milieudefensie dat de overheid zich aan haar afspraken zou houden. De rechter stelde hen in het gelijk, waarna de overheid een extra plan opstelde om luchtverontreiniging te verminderen. Tegelijkertijd werd er een bodemprocedure aangespannen. Die leidde tot de volgende twee overwegingen (in mijn woorden):

1. De staat heeft de richtwaarden niet gehaald. Er is geen bewijs dat het niet halen van deze richtwaarden geleid heeft tot daadwerkelijke gezondheidsschade bij individuele personen.
2. De staat doet genoeg om de richtwaarden die zij vaststelden in 2000 zo snel mogelijk te halen. Het gaat immers om hardnekkige knelpunten die vragen om maatregelen die een lange adem nodig hebben.

Vertaald naar mijn voornemen: ja, je bent minder afgevallen dan je wilde, maar we weten niet zeker of dit schadelijk is voor je gezondheid. En hoewel je die vijf kilo voorlopig niet zult halen, hoef je niet harder te werken om je voornemens alsnog te halen.

> **LEES MEER** in het dossier **Luchtkwaliteit van Milieudefensie**

Gezondheidsschade individuele personen niet bewezen

De rechter stelt dus dat niet bewezen is dat individuele personen gezondheidsschade hebben. Nee, natuurlijk niet. We kunnen op groepsniveau aantonen dat mensen ziek worden en eerder doodgaan door vuile lucht (zie RIVM, zie longartsen), maar op individueel niveau is dat vrijwel onmogelijk.

> **BEKIJK** de cijfers van het RIVM over de bijdrage van risicofactoren aan de ziektelast

We kunnen geen Delano naar voren schuiven met onweerlegbaar bewijs: als deze kleuter in Drenthe had gewoond in plaats van in Amsterdam naast een druk kruispunt en onder de rook van Schiphol, was hij niet astmatisch geweest. Hij woont namelijk in Amsterdam en niet in Drenthe. En laten we hem verhuizen en gaat zijn astma weg, dan kan dat ook door zijn leeftijd zijn, in plaats van door de schone lucht. Dat is de essentie van epidemiologie: alleen met grote groepen toon je iets aan. Niet met individuen. Ik snap waarom de rechter heeft gekozen voor een studie Rechten in plaats van Medicijnen of Statistiek. Andere kwaliteiten, zullen we maar zeggen.

De essentie van epidemiologie: alleen met grote groepen toon je iets aan

Staat doet genoeg om richtwaarden snel te halen

Dan de tweede overweging: de staat heeft genoeg gedaan, want het gaat om maatregelen die een lange adem nodig hebben. Ik zal de ongekennd humoristische en wrange woordgrap van de rechter hier negeren. Inderdaad, om luchtverontreiniging terug te dringen heb je maatregelen nodig die niet een, twee, drie zijn ingevoerd. Een Noord-Zuidlijn is niet in een maand aangelegd (understatement van het jaar) en de beslissing om oude diesels uit de stad te weren, heeft heel wat voeten in aarde.

> Hoe hoog zijn de concentraties bij u in de buurt?

Ik ben de eerste die zal toegeven dat er echt wel wat gebeurt. De mooiste maatregel vind ik de steeds strengere emissie-eisen die worden gesteld aan nieuwe auto's en machines, waardoor de deeltjesuitstoot is gedecimeerd. Goede zaak! Er kan alleen meer. Maar de aanleg van extra wegen en het instellen van 130 km/uur trajecten werken niet mee aan de goede voornemens. Dat is structureel bonbonnetjes aan je dieet toevoegen, ondanks dat je 5 kilo wilt afvallen.

Zij moeten? Verbeter de wereld, begin bij jezelf

Ik realiseer me dat mijn blog een erg hoog 'zij-moeten'-gehalte heeft. Natuurlijk, ook **wij** moeten. Ik zal vaker die dikke diesel van mij bij een P&R zetten en verder gaan met de trein (ook goed voor mijn voornemen om minder te zitten). Ik laat (met liefde) vuurwerk links liggen om de fijnstofdeken na oud en nieuw iets dunner te maken. En ik zal kiezen voor een vakantie in ons eigen land. Wel in Drenthe. Ademt toch wat fijner.

Maar het zou mooi zijn en ook ronduit noodzakelijk als de overheid bij zijn beslissingen nadenkt over haar beloftes. Dus nee, we leggen geen 130 km/uur-trajecten aan. En nee, belastingvoordeel voor schone auto's halen we niet weg. En nee, een extra vliegveld kan niet. We eten al te veel bonbonnetjes.

Ondertussen ga ik een rondje rennen, want belofte maakt schuld.

Tamara Onos | arbeidshygiënist bij Auxilium HSE. Blogt over de pracht en problemen van werk op www.tamaraonos.nl.